

Omzendbrief met betrekking tot het verzenden en gebruik van melkproducten als diervoeder bij veehouders onder nationale voorwaarden

Referentie	PCCB/S1/CKS/1440815	Datum	02/05/2017
Huidige versie	1.0	Van toepassing vanaf	Datum publicatie
Trefwoorden	Melkproducten, dierlijke bijproducten niet bestemd voor menselijke consumptie, diervoeding		

Opgesteld door	Goedgekeurd door
Keppens Christophe, attaché	Lefevre Vicky, directeur-generaal Controlebeleid

1. Doel

Deze omzendbrief heeft tot doel de procedure en voorwaarden toe te lichten onder dewelke melk(producten) rechtstreeks mogen geleverd worden aan veehouders om te worden gebruikt als diervoeder onder de zogenaamde 'nationale normen'.

2. Toepassingsgebied

Deze omzendbrief is van toepassing op melk, melkproducten en melkderivaten (MMM) die gebruikt worden als diervoeder en rechtstreeks verzonden worden als diervoeder naar veehouders vanuit inrichtingen die erkend of toegelaten zijn overeenkomstig artikel 4 van VO 853/2004, nl:

- Melkinrichtingen (erkenning 4.1);
- Fabrikanten levensmiddelen met rauwe melk (erkenning 4.3);
- Inrichtingen waar melk wordt verwerkt op het bedrijf (toelating 4.3).

3. Referenties

3.1. Wetgeving

Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong.

Verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1774/2002 (verordening dierlijke bijproducten).

Verordening (EU) nr. 142/2011 van de Commissie van 25 februari 2011 tot uitvoering van verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot uitvoering van richtlijn 97/78/EG van de Raad wat betreft bepaalde

monsters en producten die vrijgesteld zijn van veterinaire controles aan de grens krachtens die richtlijn.

3.2. Andere

Advies 13-2016 van het Wetenschappelijk comité betreffende risicobeoordeling en risicobeheersmaatregelen van bepaalde types melkproducten bestemd voor diervoeding (dossier SciCom 2016/03).

4. Definities en afkortingen

Afkortingen:

EU: Europese Unie.

FAVV: Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen.

LCE: lokale controle-eenheid van het FAVV (dit is de opvolger van de voormalige PCE, Provinciale Controle-Eenheid, gezien deze niet meer per provincie georganiseerd worden).

MKZ: mond-en-klauwzeer.

MMM: melk, melkproducten en melkderivaten.

NL: Nederland/Nederlandse.

VO: verordening.

Definities:

Categorie 3-materiaal: materiaal zoals gedefinieerd in artikel 10 van verordening (EG) nr. 1069/2009.

Fc-waarde (ook F0-waarde): is de berekende dodende werking op sporen van bacteriën. Een Fc-waarde van 3,00 betekent dat het koudste punt in het product voldoende is verhit om dezelfde dodende werking te verkrijgen als 121 °C in drie minuten met verwaarloosbare verhittings- en afkoeltijd.

M-bedrijven: inrichtingen die erkend of toegelaten zijn overeenkomstig artikel 4 van VO 853/2004, nl:

- Melkinrichtingen met erkenning 4.1;
- Fabrikanten levensmiddelen met rauwe melk met erkenning 4.3;
- Inrichtingen waar melk wordt verwerkt op het bedrijf met toelating 4.3.

PAP-fiches: informatieve fiches per Plaats, Activiteit en Product die te vinden zijn op <http://www.favv-afsca.fgov.be/erkenningen/activiteiten/fiches/>.

UHT: ultrahogetemperatuursbehandeling bij 132°C gedurende ten minste 1 seconde.

Verwerkingsbedrijf: bedrijfsruimten en voorzieningen erkend door de Gewestelijke overheden voor de verwerking van dierlijke bijproducten als bedoeld in artikel 24, lid 1, onder a) van verordening (EG) nr. 1069/2009, waar dierlijke bijproducten worden verwerkt overeenkomstig bijlage x, afdeling 4.

5. Inleiding

Wanneer MMM aan veedieren gevoederd worden, kan dit mogelijks een gevaar inhouden voor het verspreiden van dierziekten. Verschillende dierziekten worden immers uitgescheiden door de zieke dieren in de melk. Wanneer deze daarna aan gevoelige dieren gevoederd wordt, kan de ziekte makkelijk doorgegeven worden.

Om dit te voorkomen is het voeren van melkproducten onderhevig aan wetgeving die de nodige veiligheidsmaatregelen oplegt. De belangrijkste wetgeving in dit verband is de zogenaamde dierlijke bijproductenverordening (EG) nr. 1069/2009.

In deze omzendbrief worden de verschillende manieren uitgelegd hoe MMM legaal en veilig aan veedieren kunnen gegeven worden. In het bijzonder gaat de omzendbrief in op de voorwaarden en procedure voor de rechtstreekse levering aan bepaalde veehouders van bijproducten (MMM) voor het gebruik als diervoeder geproduceerd door bedrijven die levensmiddelen op basis van melk produceren.

6. Wat valt er buiten het toepassingsgebied van VO 1069/2009?

Zolang de melk afkomstig is van het eigen veebedrijf is de verspreidingsroute via melk niet de belangrijkste manier van verspreiding van de ziekte. Om deze reden is VO 1069/2009 niet van toepassing op vloeibare melk en biest die op de boerderij van oorsprong wordt verwijderd of gebruikt. Melk(producten) van een melkinrichting op de hoeve kan(kunnen) dus terug aan de eigen dieren gegeven worden. Wanneer er echter melk van andere boerderijen aangekocht wordt, kan het niet zomaar teruggaan naar de eigen dieren. De dierlijke bijproducten (i.e. de melkproducten) bevatten immers melk die niet afkomstig is van de dieren van de eigen boerderij, wat een risico op transfer van dierziekten uit de andere boerderij met zich meebrengt. Om dezelfde reden mogen melk en melkproducten niet zomaar teruggestuurd worden door melkinrichtingen en fabrikanten van levensmiddelen met rauwe melk naar de veehouder. De eigen melk zal in contact gekomen zijn met andere melk en houdt dus een verspreidingsrisico van dierziekten in. Eens de producten buiten de boerderij komen, vallen ze met andere worden onder het toepassingsgebied van VO 1069/2009, de "dierlijke bijproductenverordening" en moeten ze volgens de 'normale' procedure of volgens de afwijking onder 'nationale normen' behandeld worden (zie verder).

7. Wat is de 'normale' procedure voor gebruik als veevoeder?

MMM kunnen als diervoeder gebruikt worden onder regels die het verspreiden van ziekten moeten voorkomen. De standaardregels voorzien onder andere een verwerking in een categorie 3-verwerkingsbedrijf (erkenning Gewestelijke overheden). Dit verwerkingsbedrijf kan dan de melkinrichting zelf zijn of een 'stand alone' categorie 3-verwerkingsbedrijf. Het vervoer van deze onverwerkte (naar het stand alone categorie 3-verwerkingsbedrijf) en verwerkte producten (van het verwerkingsbedrijf naar een operator verderop in de keten) valt dan wel onder de algemene bepalingen van de VO 1069/2009. Deze voorwaarden zijn opgesomd in checklist TRA 3126 (zie <http://www.favv-afsca.fgov.be/checklists-nl/verwerking.asp>).

Na verwerking mag dit 'voedermiddel' gebruikt worden in voeder voor zowel herkauwers als niet-herkauwers. Er zijn tevens ook geen andere beperking voor de afzet; in heel de EU zal dit verwerkt categorie 3-materiaal met enkel een handelsdocument kunnen verhandeld en gebruikt worden, bv. in mengvoeders en melkvervangers door mengvoederfabrikanten of als voedermiddel door veehouders.

8. Afwijkingen voor het in de handel brengen van melk die overeenkomstig nationale normen is verwerkt (in toepassing van VO 142/2011, bijlage X, hfdst II, afdeling 4, deel II)

De wetgever wou naast bovengenoemde manieren nog een mogelijkheid creëren om de bijproducten van de M-bedrijven rechtstreeks te kunnen gebruiken als voedermiddel (dus zonder een extra verwerking te ondergaan bij een categorie 3-verwerkingsbedrijf). Afhankelijk van de behandeling die ze al dan niet ondergaan hebben als levensmiddel, kunnen de MMM evenwel nog in meer of mindere mate een risico op verspreiding van dierziekten inhouden wanneer ze vervoerd worden aan veedieren. Deze mogelijkheid wordt het in handel brengen onder 'nationale normen' genoemd, omdat het gebruik beperkt is tot het nationale grondgebied van de lidstaat. Indien er toch een uitbraak van een dierziekte zou gebeuren door het gebruik van deze MMM is het in ieder geval beperkt tot het eigen grondgebied.

8.1. Welke inrichtingen kunnen van de afwijking gebruik maken?

Uitsluitend inrichtingen die erkend of toegelaten zijn overeenkomstig artikel 4 van VO 853/2004 komen in aanmerking als verzendende inrichting, nl:

- Melkinrichtingen (erkenning 4.1: zie PAP-fiche ACT 094)
- Fabrikanten levensmiddelen met rauwe melk (erkenning 4.3: zie PAP-fiche ACT 096)
- Inrichtingen waar melk wordt verwerkt op het bedrijf (toelating 4.3: zie PAP-fiches ACT 322, 323, 324 en 325).

Voor een eenvoudige referentie in deze omzendbrief werden deze inrichtingen gedefinieerd als "M-bedrijven".

8.2. Wat mag er gebruikt worden voor rechtstreekse vervoeding?

Enkel de MMM van categorie 3-materiaal zoals bedoeld onder artikel 10, lid 1, e), f) en h) van VO 1069/2009 kunnen onder deze afwijking vallen. Eenvoudiger gezegd zijn dit dus de nevenproducten die ontstaan bij de productie (bv. kaaswei, overschotten roomijs afkomstig van de opstart en het afronden van de productie), de voormalige voedingsmiddelen (niet meer geschikt voor humane consumptie omwille van een commercieel probleem, productieprobleem, verpakkingsgebrek... Bv. yoghurt met een smaakafwijking) en rauwe melk welke geen besmettelijke ziekten of residu's bevat.

Centrifuge- en separatorslib vallen niet onder deze afwijking en kunnen er dus niet van genieten.

8.3. Wat met transport en opslag?

De basisregel voor het transport van dierlijke bijproducten en afgeleide producten is dat de regels voor traceerbaarheid & administratie, identificatie & etikettering, voertuigen en recipiënten volgens bijlage VIII van VO 142/2011 verlopen. Voor 'retourzendingen', dit zijn producten die tevoren werden geleverd door M-bedrijven aan hun afnemers en door deze laatste worden teruggezonden, zijn de dierlijkebijproductenregels voor identificatie & etikettering, voertuigen en recipiënten niet van toepassing (bijlage VIII, hoofdstuk I, afdeling 1 en hoofdstuk II, punten 1 en 2 van VO 142/2011). Het M-bedrijf is verantwoordelijk voor de traceerbaarheid volgens bijlage VIII van VO 142/2011.

Een M-bedrijf kan het categorie 3-materiaal opslaan in een speciaal daarvoor bestemde, afzonderlijke opslagruimte onder voorwaarden ter voorkoming van versleping (art 26 van VO 1069/2009) en op een gepaste temperatuur of moet het opslaan in een volgens 1069/2009 erkend opslagbedrijf. Voor de

producten die vallen onder deel II, 3, a) (gesteriliseerde of gepasteuriseerde (met droging of aanzuring) melkproducten) of deel II, 3, b), i) (gepasteuriseerde melkproducten en wei) is dit een 'opslagbedrijf voor categorie 3 afgeleide producten voor diervoeding', geregistreerd volgens ACT280. Voor de producten die vallen onder deel II, 3, b), ii) (rauwe melkproducten) is dit een 'opslagbedrijf voor dierlijke bijproducten voor diervoeding' met erkenning 8.11 (ACT282).

8.4. Wat zijn de biologische normen voor deze producten?

De producten die vallen onder deel II, 3, a) (gesteriliseerde of gepasteuriseerde (met droging of aanzuring) melkproducten) of deel II, 3, b), i) (gepasteuriseerde melkproducten en wei) voldoen tijdens de opslag of de uitslag aan de microbiologische normen van bijlage X, hoofdstuk I van VO 142/2011.

- Salmonella: afwezig in 25 g: $n = 5$, $c = 0$, $m = 0$, $M = 0$
- Enterbacteriaceae: $n = 5$, $c = 2$, $m = 10$, $M = 300$ in 1 g

n = aantal te testen monsters;

m = drempelwaarde voor het aantal bacteriën; het resultaat wordt als bevredigend beschouwd als het aantal bacteriën in geen enkel monster groter is dan m ;

M = maximumwaarde voor het aantal bacteriën; het resultaat wordt als onbevredigend beschouwd als het aantal bacteriën in één of meer monsters gelijk is aan of hoger ligt dan M ; en

c = aantal monsters waarvoor de bacterietelling een resultaat tussen m en M te zien mag geven en waarbij het monster nog als aanvaardbaar wordt beschouwd als het resultaat van de bacterietelling voor de overige monsters niet hoger is dan m

8.5. Wat mag naar waar?

Hier zijn drie verschillende groepen te onderscheiden. Deze groepen zijn ingedeeld volgens hun risico naar diergezondheid die afhankelijk is van de hevigheid van de behandelingsmethode. Groep 1 zal dus het minste gevaar opleveren, groep 3 het meest. Het reinigingswater ('wit water') valt onder dezelfde groep als de hoogste groep waarmee het in contact is geweest of volgens welke methode het behandeld is.

1. UHT, Gesteriliseerde melk (Fc-waarde van ten minste 3 of 115°C/15min), melkpoeder (of een melkpoederproduct) uitgaande van gepasteuriseerde/gesteriliseerde melk en aangezuurde melkproducten (pH <6 voor minstens 1 uur) uitgaande van gepasteuriseerde/gesteriliseerde melk
2. Gepasteuriseerde melk, wei afkomstig van niet-warmtebehandelde melkproducten (16 uur wachten en pH minder dan 6)
3. Rauwe producten en andere producten waarvoor de behandelingen van de groep 1 of 2 producten niet gegarandeerd kunnen worden.

Groep 1-producten van Belgische M-bedrijven mogen in heel België en Nederland (dit laatste is mogelijk door een bilateraal akkoord met Nederland. De ontvangende veehouder dient de NL-overheidsdienst te contacteren om noodzakelijke registraties of erkenningen te bekomen) als voedermiddel gebruikt worden. Groep 1-producten kunnen ook afkomstig zijn van Nederlandse M-bedrijven (de verzendende operator dient de NL-overheidsdienst te contacteren om noodzakelijke registraties of erkenningen te bekomen) en gebruikt worden door Belgische veehouders. Er zijn geen beperkingen qua species, noch aantallen veehouders voor deze groep 1-producten.

Groep 2-producten mogen enkel in België gebruikt worden als voedermiddel voor varkens in al dan niet gemengde bedrijven. Maximaal 10 varkenshouders per M-bedrijf kunnen toegelaten worden. Ter informatie: de beperkingen voor wat betreft afstand tussen het M-bedrijf en de veehouder en de

veehouders onderling die er tot op heden bestonden, worden door de publicatie van deze omzendbrief afgeschaft.

Groep 3-producten mogen enkel in België gebruikt worden als voedermiddel voor varkens in al dan niet gemengde bedrijven. Maximaal 2 varkenshouders per M-bedrijf kunnen toegelaten worden. De dieren op deze veehouderijen mogen enkel rechtstreeks naar een slachthuis binnen België gaan of naar een ander bedrijf in België waarna ze enkel naar het slachthuis mogen ofwel, indien dit bedrijf een veehouderij is die geen producten van groep 3 vervoedert, zijn de dieren na een wachttijd van 21 dagen 'vrij' te verhandelen. Ter informatie: de beperkingen voor wat betreft afstand tussen het M-bedrijf en de veehouder en de veehouders onderling die er tot op heden bestonden, worden door de publicatie van deze omzendbrief afgeschaft.

8.6. Welke toelating moet het FAVV geven?

Alle M-bedrijven welke producten van groep 1, 2 of 3 als voedermiddel aan veehouders willen leveren dienen een toelating 8.8 (ACT100) aan te vragen. Voor producten uit groep 2 en 3 dienen eveneens de ontvangende 10, respectievelijk 2 varkenshouderijen een toelating 8.9 (ACT198) aan te vragen. Deze varkenshouderijen worden in de toelating 8.8 van de betrokken M-bedrijven vermeld.

De toelatings 8.9 kunnen te allen tijde door het FAVV om veterinaire redenen worden ingetrokken. Dit wordt in de toelatingsbrief voor de veehouders met toelating 8.9 vermeld.

Gezien MKZ (mond-en-klauwzeer) overgedragen kan worden via de producten van groep 2 en 3 en de veehouderijen die deze producten vervoederen dus een verhoogd risico op insleep van MKZ hebben, dienen de veehouders gesensibiliseerd te worden voor het herkennen van de klinische symptomen van MKZ. Hiervoor zal de beschrijvende fiche van MKZ (http://www.favv-afsc.fgov.be/dierengezondheid/fichesepidemische/documents/2014-09_FP_Mond-en-klauwzeer_nl.pdf) als bijlage meegegeven worden bij de toelatingsbrief en de link naar de algemene informatiepagina van MKZ vermeld worden in de toelatingsbrief (<http://www.favv-afsc.fgov.be/dierengezondheid/mondenklauwzeer/>).

8.7. Risicobeoordeling voor het vaststellen van de veehouderijen die de betrokken producten mogen ontvangen.

In 2016 werd hiervoor een risicobeoordeling uitgevoerd door het Wetenschappelijk Comité van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen en risicobeheersmaatregelen voorgesteld in het advies 13-2016 (zie: http://www.favv-afsc.fgov.be/wetenschappelijkcomite/adviezen/2016/_documents/Advies13-2016_Melkproducten.pdf).

8.8. Formulier dat in het dossier voor de aanvraag van een toelating gevoegd moet worden.

Het aanvraagformulier 'Afwijking voor het in de handel brengen van melk die overeenkomstig nationale normen is verwerkt' is bijgevoegd in bijlage. Dit formulier dient zowel voor de aanvraag door het M-bedrijf als voor de veehouder. Het volledig ingevulde formulier dient via e-mail verstuurd te worden naar de LCE waar het M-bedrijf in gelegen is. Voor het contactadres kan u de webpagina <http://www.favv-afsc.fgov.be/contact-nl/> raadplegen.

9. Bijlagen

- Aanvraagformulier 'Afwijking voor het in de handel brengen van melk die overeenkomstig nationale normen is verwerkt'

10. Overzicht van de revisies

Overzicht van de revisies van de omzendbrief		
Versie	Van toepassing vanaf	Reden en omvang van de revisie
1.0	Datum publicatie	Originele versie